

Asia: VN/1752/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Laki jätelain muuttamisesta ja pykäläperustelut

9 §. Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet ja kiellot

-

22 §. Valtion viranomaiset

-

24 a §. Markkinaevalvonta

-

25 §. Muut valvontaviranomaiset

-

46 §. Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

-

48 §. Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

-

52 §. Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi ja jätteen synnyn ehkäisemiseksi

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin pakkausten tuottajayhteisön velvollisuudesta osoittaa enintään viisi prosenttia tuottajavastuumaksujen tuloista jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön EU:n pakkausasetuksen 51 artiklan 3 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että vähimmäisosuus tuottajavastuuta koskevien järjestelmien ja pantti- ja palautusjärjestelmien määrärahoista osoitetaan jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoitukseen. Säännös jättää jäsenvaltion harkittavaksi, kuinka suuri edellä mainittu osuus olisi.

Momentin mukainen velvollisuus koskisi pakkausten tuottajayhteisöjä. Pakkausten tuottajayhteisön osalta jätteen synnyn ehkäisemiseen osoitettava rahoitus laskettaisiin tuottajayhteisön jäseniltään perimästä maksusta. Rahoitusta määrittäessä ei otettaisi huomioon uudelleenkäytettävistä pakkauksista perittyjä maksuja eikä maksua saisi periä uudelleenkäytettävien pakkausten osalta, mikä osaltaan kannustaisi uudelleenkäytön edistämiseen.

SAJK:n huomiot:

Juomapakkausten pantillisen kierrätysjärjestelmän kannalta viiden prosentin osuus tuottajavastuumaksujen tuloista on aivan liian suuri summa ohjattavaksi epämääräisten ”jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisyä koskevien toimien” rahoittamiseen. Suomessa pantillista juomapakkausten kierrätysjärjestelmää ylläpitävä Palpa on voittoa tavoittelematon yritys, joten hallituksen esityksessä mainittu tulonsiirto tarkoittaa käytännössä kierrätysmaksujen korotusta. Tämä puolestaan johtaa siihen, että erityisesti pienissä tuote-erissä (tyypillisesti esimerkiksi pienten ja erikoiserien viinit sekä pientuottajien valmistamat alkoholijuomat) tuotteen liittäminen pantilliseen kierrätysjärjestelmään on kannattamatonta tai tappiollista, mikä vähentää juomapakkausten ohjautumista järjestelmän piiriin. Suomessa alkoholijuomat ovat EU-maiden eniten verotettuja ja vieläpä suurella erolla EU:n keskiarvoon, joten tällainen lisämenoerä kierrättämisen osalta korottaa juomien kuluttajahintoja entisestään. Se puolestaan kannustaa matkustajatuonnin lisäämiseen, jonka seurauksena yhä suurempi osa alkoholijuomapakkauksista on juomapakkausten pantillisen kierrätysjärjestelmän ulkopuolella.

Huomautamme myös, että juomapakkausten kierrätyksessä kokonaisvaikutuksiltaan paras vaihtoehto on juomapakkausten pantillinen kierrättäminen nykymuodossaan, mikä tarkoittaa palautettujen muovi- ja alumiinipakkausten litistämistä ja lasipullojen murskaamista ja vastaanottopisteessä. Suomen toimintaympäristössä ehjien juomapakkausten uudelleenkäyttö ei ole tehokasta eikä edistä ympäristövaikutuksia, ja kaikki uudelleenkäyttöä edistävä lainsäädäntö taannuttaa juomapakkausten palautusjärjestelmän 30 vuoden takaiseen tilanteeseen.

SAJK ehdottaa, että jatkovalmistelussa asiaa selvitettäisiin tarkemmin. Jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisyä koskevien toimien tehokkuutta ja konkreettista hyötyä tulisi arvioida suhteessa vaadittuun panostukseen. Vähintäänkin rahasumman tulisi olla kohtuullinen, esimerkiksi 0,1 % tuottajavastuumaksujen tuloista.

55 §. Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen

Pakkausasetuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaan jakelijan on ennen pakkauksen asettamista saataville markkinoille todennettava, että tuottaja on rekisteröitynyt, pakkauksessa on säädetyt merkinnät ja valmistaja noudattanut asetuksessa asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaan

jakelijalla tarkoitetaan muuta sellaista pakkauksen toimitusketjuun kuuluvaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä kuin valmistajaa tai maahantuoja, joka asettaa pakkauksen saataville markkinoilla.

SAJK:n huomioit:

Suomessa kulutukseen tulevista alkoholijuomista lähes kolmannes on kuluttajien suoraan ulkomailta hankkimia, joko matkustajatuonnin tai ulkomaisten verkkokauppojen välityksellä. Valtiovarainministeriön Verianilta tilaaman selvityksen tietoaineiston mukaan vuonna 2025 matkustajatuonnilla tuotiin 91,9 miljoonaa litraa ja ulkomaisista nettikaupoista tilattiin 46,2 miljoonaa litraa alkoholijuomia. Nämä juomapakkaukset päätyvät vapaamatkustajina kierrätysjärjestelmiin suomalaisten yritysten kustannuksella, mikä on kilpailutilanteen kannalta täysin kestäväntöntä.

Ulkomainen etämyyjä on laillisesti tuottajavastuullinen, mutta koska Suomessa alkoholin etämyyntiä koskeva lainsäädäntö on ollut epäselvä, ulkomaiset alkoholin etämyyjät eivät ole huolehtineet velvollisuuksistaan, kuten tuottajavastuusta.

Hallituksen esityksen mukaan ”tuottajan on toimitettava jakelupalvelun tarjoajalle tiedot rekisteröitymisestään ja itse antamansa vakuutus, jossa se vahvistaa tarjoavansa ainoastaan sellaisia pakkauksia, joiden osalta tuottajavastuuvuorot täyttyvät. Velvollisuus koskisi varastointipalveluihin keskittyviä toimijoita, joita toimii Suomessa arviolta muutamia kymmeniä yrityksiä. Velvollisuuden ulkopuolelle jäisivät varsinaiset posti- paketti- ja tavaraliikennepalvelut.” Toteamme, että ulkomaiset etämyyjät eivät käytä hallituksen esityksessä kuvattuja jakelupalveluja, vaan niiden kumppaneita ovat nimenomaan posti-, paketti- ja tavaraliikennepalveluja tarjoavat yritykset, jotka toimittavat tuotteet suoraan kuluttajien kotioville. Tämä tarkoittaa, että ulkomaisia etämyyjiä ei edelleenkään saataisi tuottajavastuun piiriin.

Eduskunta käsittelee parhaillaan hallituksen esitystä 131/2025 vp alkoholilain muuttamisesta. Sen mukaan ulkomaisilta etämyyjiltä ei edellytettäisi edes kertaluonteista rekisteröitymistä Suomen viranomaisille. Tulli on kertonut, että ulkomaiset etämyyjät välttelevät valmisteverotuslain mukaisia veroja niin, että vain noin yksi prosentti etämyyjistä huolehtii velvollisuuksistaan.

SAJK suhtautuu erittäin skeptisesti siihen, että ulkomaiset etämyyjät noudattaisivat pakkausasetuksen mukaista rekisteröitymistä ja jätelain säädösten mukaisia velvoitteita jatkossakaan. Jää epäselväksi, kuinka valvonta onnistuisi tavoitteissaan, jos viranomaiset eivät tiedä eivätkä pysty identifioimaan, keihin valvonta kohdistuisi.

SAJK ehdottaa, että hallitus varmistaa lainsäädännön johdonmukaisuuden ja huolehtii siitä, että valmisteverotuslaki, jätelaki ja alkoholilaki olisivat ristiriidattomia. Etämyyjiltä on pystyttävä vaatimaan rekisteröitymistä, jotta toimijat pystytään tunnistamaan ja toiminnan laillisuutta voidaan valvoa tasapuolisesti verrattuna Suomeen sijoittuneisiin toimijoihin.

61 §. Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

-

63 §. Tuottajayhteisön toiminta

-

63 a §. Tuottajien maksusuudet ja niiden mukauttaminen

-

66 a §. Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja

-

68 §. Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen

-

101 §. Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

-

102 §. Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset

-

122 §. Tiedonsaantioikeus

-

126 §. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

-

128 §. Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

-

144 §. Maksut

-

Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamisesta ja pykäläperustelut

1 §. Digitaalisten palvelujen koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset

-

17 §. Eräiden verkkoalustojen tarjoajien seuraamusmaksut

-

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 23 §:n muuttamisesta ja pykäläperustelut (HE-luonnos luku 7)

23 § Markkinavalvonta

-

Muut kommentit

Mahdolliset muut kommentit HE-luonnokseen

-

Heikkinen Pia
Suomen Alkoholijuomakauppa ry